

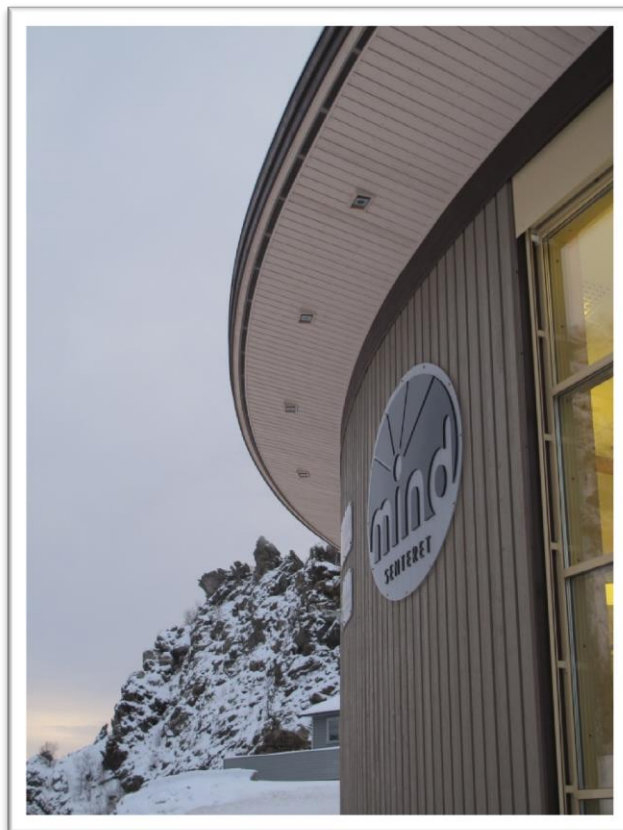
Kandidatoppgave

Sosial samhandling og aktive handlingsvalg

Social interaction and active choices of action

Skrevet av

Silje Marie Flintegård og Ruby Lise Øverli



TLB251

Kandidatoppgave

Trafikklærer høgskolekandidatstudium



FORORD

Vi er to studenter ved Høgskolen i Nord-Trøndelag, på trafikkklærerutdanningen, som har valgt å skrive kandidatoppgaven vår om MIND-senteret i Bodø.

Vi ønsket å skrive sammen siden vi er venninner, trives godt sammen og har en felles interesse for holdningsskapende arbeid. Vi diskuterer godt uten å bli uvenner, og respekterer at vi ikke alltid trenger å være enige.

Oppgaven er bygd opp rundt egen deltakelse som «forsøkskaniner» for første testrunde av prosjekt Bratt 'n våren 2013, observasjon av våre egne Førerkort aspiranter som deltok i testrunde 2, og oppstart av MIND-senteret november 2014, med elever fra lokale skoler i Bodø.

Vi har hatt et godt samarbeid med vår veileder for kandidatoppgaven, Kåre Robertsen. Meget takknemlige for at han har holdt ut med oss. Ellers så retter vi en stor takk til Hilde Kjelsrud, Dagfinn Moe og Kåre Robertsen som var våre mentorer når vi var i Bodø, og videre ut i oppgaven. Takk til Høgskolen i Nord-Trøndelag avd. Stjørdal, SINTEF og Bratt 'n Aktivitetspark for at vi fikk oppleve MIND-senteret.

Til slutt så vil vi takke hverandre for et hyggelig og nyttig samarbeid i prosessen med denne oppgaven, som har pågått over lengere tid.

Stjørdal, februar 2014

Silje Marie Flintegård



Ruby Lise Øverli



SAMMENDRAG

Vår oppgave er basert på pedagogiske og psykologiske teorier som omhandler det sosiale aspektet når det kommer til utvikling, læring, atferd og handling.

Problemstillingen vår er:

«På hvilken måte kan man bruke det sosiale i en ungdomsgruppe til å skape grunnlag for aktive handlingsvalg?»

Våren 2013 fikk vi være med på utprøving av opplegget som skulle holdes på Mind-senteret i Bodø, og fikk være med som observatører under de første testrundene høsten 2013. Vi fikk dermed muligheten til å observere hvordan de har gått frem og hvordan de jobber med målgruppa.

Som nevnt var vi observatører men vi hadde også en undersøkelse deltakerne tok når de hadde gått igjennom opplegget, og vi sendte i tillegg en undersøkelse i etterkant for å se hva de satt igjen med etter å ha deltatt på Mind-senteret.

Det viser seg problemstillingen er vanskelig å svare på siden man ikke har mulighet til å måle om ungdom foretar aktive handlingsvalg på grunn av et opplegg som ved Mind-senteret, men ved hjelp av ny teknologi har man fått en bedre forståelse av hjernens utvikling og i kombinasjon med ulike pedagogiske og psykologiske teorier tar man et skritt videre i arbeidet med og nå frem til ungdom.

SUMMARY

Our study is based on pedagogical and psychological theories that deal with the social aspect when it comes to human development, learning, behavior and action.

In this study we wanted to answer the following question:

How can you use the social aspect in a group of young people in order to create a base for the active choices of action?

In the spring 2013 we got to participate in the testing of the upcoming program on the Mind-center in Bodø. We were there to observe in the first test rounds in the fall 2013, and got to see how they work with the target group.

As mentioned before we were allowed to observe and we also did a questionnaire of the group after they had been through the program. After two months we sent them a new question form to see if there was any difference from the first questionnaire to the next.

It comes to show that the question we wanted to find an answer to is not possible at this stage. Furthermore there is no way to prove that the program at the Mind-center is what makes the group make thought through choices in their actions. New technology gives a greater understanding of the development of the human brain, and this, in combination with theories from pedagogics and psychology gives us clues on how we may reach young people today.

Innhold

Forord.....	2
SAMMENDRAG	3
SUMMARY	4
1. INNLEDNING	6
2. Fra TRAFO til MIND	7
2.1. TRAFO- senteret	7
2.2. Bratt'n og Mind-senteret	7
3. UNGDOM OG SOSIAL UTVIKLING	8
3.1 Sosialisering	9
3.2 Hjernene	10
3.3 Handling og valg	11
3.4 Mål	11
3.5 Ulike teorier	12
3.6 Språk	13
3.7 Vygotskys modell om grenser for prestasjon.....	13
4. METODE	15
4.1 Observatør	15
4.2 Spørreskjema	16
5. RESULTATER	16
6. Kan Mind-senteret ha noen effekt på ungdommen?	19
Spørreskjema.....	23
AVSLUTTNING.....	25
KILDER	27
Vedlegg 1 – Spørreskjema 1	29
Vedlegg 2 – Spørreskjema 2	33
Vedlegg 3 – Sammenligninger fra spørreskjemaer	36
Vedlegg 4 - Samtykkeskjema.....	45

1. INNLEDNING

Som trafikkklærerstudenter så skal vi ut i et yrke som har mye kontakt med unge mennesker, og ønsket derfor å ha en oppgave som var rettet mot ungdom.

Våren 2013 ble vi spurt av en lærer på HiNT avd. Stjørdal om vi og fire andre medstudenter kunne være med på et prosjekt. Vi fikk ikke noe mer informasjon enn hvor vi skulle møte opp og til hvilket klokkeslett når vi takket ja. Vi hadde en mistanke om at det hadde noe med trafikk å gjøre i og med at vi tar den utdanningen som vi gjør. Etter at vi hadde deltatt på testrunde 2 (med våre førerkort aspiranter) ble vi oppfordret til å tenke på kandidatoppgave i forbindelse med prosjekt Bratt 'n, og ideen ble født.

Det at vi har fått tatt del i utviklingen av Mind-senteret er noe vi setter utrolig stor pris på og det har vært en spennende reise. Prosessen for å finne en problemstilling har til tider vært humpete og med mye omveier. Det tok sin tid og en del diskusjoner før vi kom fram til en endelig problemstilling som vi følte dekket et stort nok felt til at vi fikk en omfangsrik oppgave. Dette ble vårt sluttprodukt:

«På hvilken måte kan man bruke det sosiale i en ungdomsgruppe til å skape grunnlag for aktive handlingsvalg?»

Som forskere, forfattere og observatører så skulle vi gjerne hatt en bredere bakgrunn enn det vi har, spesielt innen pedagogikk og psykologi. Men vi føler at vi har gjort et reelt forarbeid for at vi skulle lykkes med denne oppgaven og ha noen «knagger» å henge det vi observerte på Mind-senteret på.

I problemstillingen så har vi bevisst valgt å bruke ordet *aktive handlingsvalg* i stedet for holdninger. Dette gjorde vi fordi vi underveis la merke til at våre veiledere ikke hadde holdninger i seg selv som mål, men heller fokus på valgene som blir tatt. Dette var noe vi ville finne mer ut av siden det er noe vi på trafikkklærerlinja hører om til stadighet og har fokus på.

Vi har prøvd å bygge opp oppgaven vår på en logisk, strukturert og tydelig måte. Vi starter med en innføring i bakgrunnen til Mind- senteret. Vi fortsetter til et kapittel om teori før vi går videre til metoddelen. Teori- og metoddelen har vi skrevet på det vi selv håper er en lettlest måte. Videre følger våre resultater fra sammenligninger av to spørreskjemaer. De tar deg, som leser, kort gjennom hvert enkelt spørsmål. Vi har en drøftelsesdel der vi tar fram relevante observasjoner og elementer som vi la merke til underveis. Og deretter så følger det en avslutningsdel.

2. Fra TRAFØ til MIND

2.1. TRAFØ- senteret

TRAFØ senteret ble til etter at tre venninner og en kamerat som hadde mistet for mange venner i trafikkulykker, gikk til den daværende samferdselsministeren, Torill Skogsholm. Etter dette møtet og litt media dekning begynte ballen å rulle og flere interesserte kom på banen som Statens Vegvesen, Trygg Trafikk og Vest- Agder kommune. De begynte samarbeidet på høsten 2002 og i mars 2005 kunne TRAFØ- senteret åpne dørene sine for første gang.

Ungdommene ville at senteret skulle skildre en ulykke og hvordan det var å sitte igjen. Planen var først å lage en slags labyrint som var selvforklarende og at «publikum» kunne én og én ta seg igjennom løypa og til slutt ende opp ved et bilvrak.

Etter drøftelser fram og tilbake så kom de fram til at en film ville være ett godt virkemiddel som ville fange ungdommenes interesse. De kom opp med ideen med at senteret skulle inneholde fem rom. Deltakerne skulle gå igjennom rommene hver for seg. Filmen handlet om en bilulykke, hvor deltakerne følger det som skjer fra ulykken, sykehuset og minnestunden, for så å ende opp i det femte rommet hvor det var en sofa og et bord, her møttes alle deltakerne for å drøfte og sette ord på hva de hadde vært igjennom.

2.2. Bratt'n og Mind-senteret

MIND-senteret er en nyutvikling av TRAFØ- senteret i Kristiansand. MIND- senteret ble lagt til Bratt'n aktivitetspark i Bodø fordi Norland kommune har en storsatsing på trafikksikkerhet ovenfor ungdom og barn. Senteret tar utgangspunkt i nullvisjonen, en visjon satt av politikerne for trafikksikkerhetsarbeid og for null drepte og hardt skadde i Norge, visjonen ble fastsatt for å minske ulykkene, da spesielt ungdomsulykkene. Trafikksikkerhet har lenge vært viktig i kommunen og Bratt'n aktivitetspark er veletablert i Bodø. De har forskjellige aktiviteter som Pelles Mini-trafikkskole, motorsport, klatring og en kjøregård for moped- og MC- opplæring. Derfor var det også «naturlig» at MIND-senteret fikk sin plass ved inngangen til aktivitetsparken. MIND- senteret er topp moderne og kan også brukes som et møte- og konferanse senter.

Målgruppa for MIND-senteret er ungdom fra 16 til 25 år. Ungdom er ikke like flinke til å vurdere risiko slik som voksne mennesker er, og derfor ønsker MIND-senteret å rette fokuset mot ungdom og bidra til en minking av ungdomsulykkene.

MIND- senteret har en annen metodisk oppbygging enn TRAFOSenteret. De legger mer vekt på gruppeprosesser enn ved det tidligere prosjektet. MIND- senteret er delt inn i fem rom. Rom 0 er møteplassen hvor deltakerne blir ønsket velkommen og kan legge fra seg jakker, sekker og mobiltelefoner. Rom 1 er et samtalerom hvor de «møter» hovedpersonene i filmen, det henger tre portrettbilder på veggen av hver av dem og et statement under hvor de sier litt om hva de tenker for fremtiden. Deltakerne får hver sin lapp som de selv skal skrive ned et statement for sitt liv, dette leses ikke høyt, men legges i lomma og de har det med seg da de går inn i filmrommene. Rom 2, 3 og 4 er film rom. Her ser deltakerne den samme filmen, men fra hver av hovedpersonenes synsvinkel. For å kunne få fullstendig sammenheng i filmen så må du se alle tre filmsnittene. Du får litt mer av puslespillet i hver film. Rom 5 er det siste rommet, her er det et høyt cafebord med barstoler, deltakerne setter seg ned rundt bordet sammen med en veileder og diskuterer hva de har vært igjennom. Lappen med statementet som deltakerne skrev ned i rom 1 blir tatt fram og de får lese opp hva som står der.

3. UNGDOM OG SOSIAL UTVIKLING

Hva er det som har vært felles for alle mennesker gjennom tidene? Hva er det vi til og med har felles med dyr? Jo- evolusjon og utvikling. Helt siden tidenes morgen har vår verden vært preget av utvikling. Det som skiller oss fra dyrene er at vi har blitt bevisst i vår egen evolusjonsprosess og tatt steget videre i stedet for at naturen skal få gå sin gang. Vi er tenkende vesener og vi kan gå så langt tilbake som Platon for å finne tanker og ideer rundt sinnet til et menneske og hvordan et menneske lærer. Den gang ble slike tanker ansett som filosofi, og det var ikke før mot slutten av 1800-tallet at psykologi ble skilt ut som en egen disiplin (Philips, Soltis, 2013. s.39). Det er gjennom eksperimenter, målinger, beregninger og systematisk observasjon at det har blitt dannet mangfoldige teorier, både innenfor pedagogikk og psykologi; om hvordan et menneske utvikles, lærer, og hvorfra- hvordan og ikke minst hvorfor atferd blir som den blir. I de senere årene med mye hjelp fra ny teknologi har man fått et bredere bilde på det som er nevnt tidligere, vi har fått en bredere forståelse og mer innsikt som har gjort at disse to fagfeltene etter hvert har blitt mer og mer forenet. Men det er nå en gang slik, og har alltid vært det for så vidt at man jobber ut ifra hva man allerede “vet” med de hjelpemidlene man har tilgjengelig, og anser funn for å være en sannhet og/eller en løsning,

og lærer så dette videre til nye generasjoner. Det er den konstante søken etter sannhet, løsninger og higen etter svar på de store spørsmålene som gjør at samfunnet utvikles.

Vi beveger oss nå inn på feltet forskning, når det er noe i samfunnet som kan forbedres eller bør endres for at fremskritt og utvikling skal skje kommer det forskere inn og ser på hva det kan gjelde. Det utarbeides forslag til løsning og deretter kan man sette i gang tiltak for å se om løsningen har noen effekt, dette kan være umiddelbart eller over tid.

Vi har tidligere nevnt nullvisjonen og det har blitt mer og mer fokus på tiltak som kan være med å gjøre at antall dødsfall blant unge i trafikken senkes. Et av disse tiltakene er Bratten aktivitetspark med Mind-senteret i Bodø. Vi skal nå ta for oss det vi mener er relevant teori i forhold til den metoden som benyttes på Mind-senteret, og deretter drøfte dette opp i mot det vi har observert.

3.1 Sosialisering

Helt fra et menneske blir født til den dagen det dør preges individet av inntrykk fra omgivelsene. Det er ikke til å komme unna at vi er sosiale dyr, noen mer enn andre- men ingen kommer unna en eller annen form for sosialisering. Men hva er sosialisering?

«Med begrepet sosialisering menes individets sosiale utvikling og hvordan det blir integrert i den sosiale sammenheng» (Ilstad, 2007. s.262).

Altså er det en slags skoloring til å fungere i samfunnet i samhandling med andre individer. I løpet av livet har et individ mange roller å forholde seg til, og det er nettopp disse rollene som er poenget her. Hvordan skal atferden være i ulike settinger man befinner seg i? Det er ulike forventninger, regler, og skikker man skal forholde seg til og er uttrykk som vi stadig kommer utfor er «holdninger». En holdning kan både være positivt og negativt ladet, det er innstillingen et individ har overfor noe og som kan påvirke en videre handling. Men selv om man har en holdning til noe er det ikke dermed sagt at man kommer til å handle ut ifra den, for atferd er i mange tilfeller situasjonsbetinget. Spørsmålet er hvor sterkt holdningen sitter i oss og om det er sterkt nok til at vi kan handle ut i fra den. Eksempler på dette er gruppepress. Vi hører gjennom hele livet at det er viktig med gode holdninger, men gode holdninger kan være så mangt og det kan være store sprik bare i ulike familier, lokalsamfunn eller land. Det sier seg selv at dette er ikke enkelt- egentlig.

Vi går tilbake til individet som skal sosialiseres for å bli en del av samfunnet. De fleste har nok hørt uttrykkene «ungdommen nå til dags!» og «alt var så mye bedre før», og da ofte i sammenheng med hverandre. Men som nevnt tidligere drives samfunnet av utvikling og

fremgang, og når sant skal sies så er jo ikke samfunnet hva det en gang var. Det er noe hver generasjon har felles, det er stadig forandring, og da er en konsekvens av dette at unge vokser opp under andre forhold enn det foreldre og besteforeldre gjorde. Før var det vanlig å flytte hjemmefra tidlig, men nå er det vanlig at unge bor hjemme lengre og det er ikke de samme kravene til å klare seg på egenhånd lenger, og en følge av dette kan faktisk være større grad av uønsket risikoatferd. Vi kan også bruke dyr som eksempel her, de unge må tidlig ut å klare seg på egenhånd og finne ut hvordan de selv skal overleve uten moren. På samme måten var det før for mennesker også, de unge måtte klare seg i større grad på egenhånd tidligere i livet enn de må nå. Men når det er sagt så er det selvfølgelig andre årsaker som gjør at ungdom er mer villig til å utsette seg selv for risiko.

Risiko er på samme måte som holdninger et vidt begrep. Alle utsettes for risiko i større eller mindre grad flere ganger i løpet av dagen, det kan være en personlig risiko som å fortelle en person hva man egentlig føler for dem, eller at man kjøper gårdsdagens smørbrød med røkelaks og synes kanskje den lukter litt rart men det er tross alt halv pris! Det kan være situasjoner ute i trafikken hvor man kanskje tar en kort luke fordi man egentlig skulle stått opp 5 min før for å ha god tid.

Med begrepet risiko i denne sammenheng mener vi de valgene som tas der det er mulighet for at uønskede situasjoner kan oppstå, eller at man i mer eller mindre grad er klar over utfallet av ens egen handling.

Det å være bevisst sine egne handlinger er en modningsprosess men er også situasjonsbetinget, kanskje da spesielt i forhold til hvilken emosjonell tilstand individet befinner seg i.

Gjennom lek og utforskning som barn får man egne erfaringskartotek som det bygges videre på i løpet av livet. Vi skal se litt nærmere på hjernens utvikling hos et menneske som er relevant for det vi snakker om i forhold til risiko og atferd.

3.2 Hjernen

Et individ utvikles på grunnlag av biologiske/genetiske faktorer i samspill med miljøpåvirkninger, og hjernen gjennomgår en hel del strukturelle endringer i oppveksten. Teknologi som EEG (elektroencefalogram, registrer elektriske impulser i hjernebarken)¹ og funksjonell MR eller fMRI (functional magnetic resonance imaging, måler aktivitetsnivået i hjernen)² har gjort det mulig å kartlegge aktivitet og utvikling i hjernen.

Det viser seg at det er en grunn for at ungdom kan ha lettere for å handle impulsivt og ofte

¹ Norsk helseinformatikk om EEG

² Nasjonal kompetansetjeneste for funksjonell MR

være styrt av følelser, det har sammenheng med at områdene i hjernen som regulerer atferd og emosjoner faktisk er det som modnes senest og mest langsomt. Frontallappen (prefrontal cortex) er det som regulerer umiddelbare emosjonelle responser som oppstår i det limbiske system- særlig amygdala.

Amygdala er første respons på en uvanlig situasjon, den lille varselampen som lyser når noe ikke er som det skal. Det limbiske system er operatør for vår emosjonelle tilstand.

Frontallappen har da som jobb å overstyre de umiddelbare følelsene og avgjøre videre handling.

Deler av det emosjonelle nettverket utvikles før det kognitive kontrollnettverket i frontallappen, og dermed har vi oppskriften på en impulsiv og aktiv «typisk» ungdom.

Når dette er sagt betyr ikke det dermed at en ungdom aldri kan ta fornuftige valg, men det er når emosjonene tar for stor del av tankeprosessen at det kan gå ut over handlingen.

3.3 Handling og valg

Det å iverksette en handling vi opplever som nødvendig og riktig krever forståelse over situasjonen, vi tar til oss inntrykk via sansene (syn, hørsel, lukt, smak og det taktile, altså berøring) og handler ut ifra tidligere erfaringer. Noen ganger kan man ha en overdreven mestringsfølelse og deretter feilbedømme utfallet, når dette er i en risikosituasjon kan det få alvorlige konsekvenser.

Det å bli bevisst eget handlingsmønster krever selvinnsikt, og ved å sette seg faste mål kan gjøre at man klarer å ta rasjonelle valg. Det krever trening og selvkontroll for å være i stand til å ta ett steg tilbake, ta et pust i bakken og deretter handle etter hva som er hensiktsmessig og gunstig ut ifra situasjonen. Dette er en treningssak og krever mye tid og er ikke gjort i ei håndvending.

Rasjonelle valg handler om å velge en atferd vi får mest igjen for, et valg som er rettet mot målet man vil oppnå, vurdering av handlingen og konsekvensen av denne.

3.4 Mål

Et mål kan være noe man ønsker å oppnå «her og nå», i nær fremtid eller om flere år. Når man har konkrete fastsatte mål kan det motivere for handling som fører til at målet nås. En forutsetning her er forventning om å mestre eller ikke, da handler det om evnen til å identifisere de faktorene som er avgjørende for om målet lykkes eller ikke.

Disse faktorene knytter vi til teori om attribusjon; hva den enkelte oppfatter som årsak til egne og andres handlinger med resultat i en konsekvens som både kan være positiv og negativ.

Årsaken kan være av indre faktorer, at det er noe i oss selv, en egenskap eller kvalitet. Eller om det er ytre faktor, at det er noe utenifra, flaks eller hjelp som avgjør utfallet.

3.5 Ulike teorier

Når en handling skal utføres må man ha motivasjon i bunn, og her har vi mange teorier både innenfor pedagogikk og psykologi.

For behavioristene var motivasjon for atferd og handling lagt til belønning og «straff», at man skal lære av konsekvensen ved sine handlinger.

Innenfor humanistiske teorier står Maslows behovshierarki³ sterkt, og den sier at mennesket har ulike behov som styrer motivasjon og atferd ut ifra:

- Behov for selvaktualisering: realisering av intellektuelle og estetiske behov.
- Behov for anerkjennelse og selvverd: Behov for å oppleve oss selv som kompetente i egne og andres øyne.
- Behov for kjærlighet og tilknytning: Nærhet til familie og venner.
- Behov for trygghet: Beskyttelse mot og frihet fra angst og farer.
- Grunnleggende behov, fysiologiske behov: Sult, tørst og behov for søvn.

Vi skal ikke gå så nøye inn på de to nedre delene av behovshierarkiet, men vi skal se på de tre øverste i tilknytning til det sosiale aspektet i en ungdoms liv.

Videre har vi den sosiokulturelle tilnærmingen som har fokus på den sosiale samhandlingen et individ er en del av. De mener at motivasjon kommer fra identitet og at identitet er noe man oppnår ved å delta aktivt i samhandling med andre.

Fra vi er små dannes det mentale forestillinger om det sosiale liv, og det er hele tiden påvirkninger i større eller mindre grad som et individ tar med seg videre, og selv de minste ting kan få en større betydning for oss uten at en selv er klar over årsaken. Det sosiale nettverket er med å forme individets egen oppfattelse av seg selv, og man prøver å finne sin rolle i den sosiale strukturen. Det med roller kan være vanskelig og det er en del av det å finne sin egen identitet. Hvem er jeg? Hva står jeg for? Hva skal jeg bli?

³ Hentet fra Manger.2012. Motivasjon og mestring. S.20-21.

Det sosiale nettverket består av mange ledd. Det kan være familie, venner, skole, kollegaer o.l.

Alle har ulike roller i forskjellige settinger, men en struktur gjør det forutsigbart og trygt. Atferden kan dannes på grunnlag om hva som er forventet, men det er viktig å få med her at forventet atferd ikke er det samme som faktisk atferd. Unge mennesker prøver ut forskjellige roller, men det er i stor grad gjennom interaksjon med jevnaldrende at de finner sin identitet. I større grad enn før preges unge i dag av sosiale grupper i sammenheng med å bli akseptert, det er et større press og hele tiden nye ting og ta stilling til.

3.6 Språk

En viktig del av sosialiseringprosessen er språk, det å kommunisere med andre. Språket er en forutsetning for forståelse, læring, og tenkning, og det finnes mange ulike typer. «Du trenger begreper for å begripe» er et kjent ordspill i undervisningssammenheng. Det å forstå innholdet i det som blir lagt frem, eller kunne assosiere informasjonen med en kunnskap eller erfaring man har fra før så innholdet gir mening. Kommunikasjon i form av språk er ikke bare muntlig, for det kan være flere faktorer som spiller inn. Vi har paraspråk som er tonefall, betoning og pauser, i tillegg har vi kroppsspråk og disse utgjør det vi kaller non-verbal kommunikasjon. Dette er ting som enten kan være med å styrke det gitte budskapet, eller undergrave det om det ikke samsvarer med innholdet av det som blir sagt.

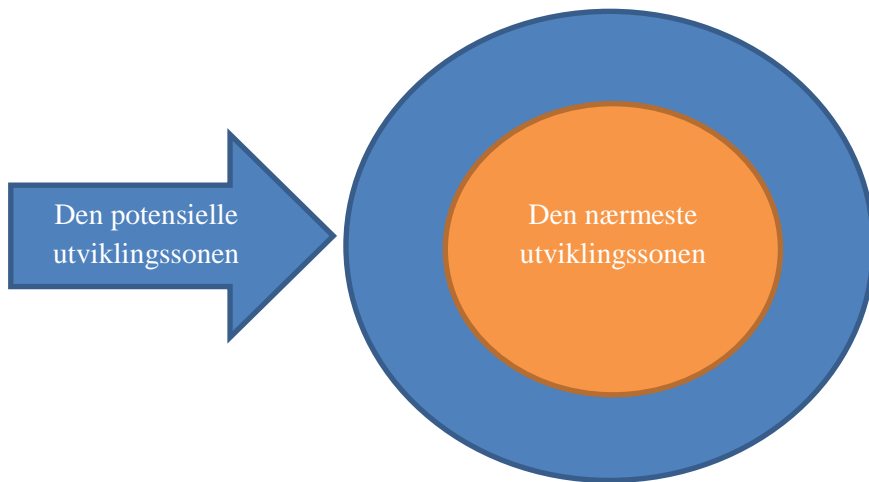
Språk er en del av våre kulturelle verktøy, eller artefakter.

Artefakter er noe som er menneskeskapt og kan både være fysiske (datamaskiner, klær, kunst osv.) eller intellektuelle verktøy som også omhandler atferd, og det i form av tradisjoner, regler o.l. Dette er verktøy som gir innhold, mening eller hjelp i hverdagen og i sosiale settinger.

3.7 Vygotskys modell om grenser for prestasjon

Et individ i en gruppe er en ting, men la oss nå heller se på potensialet i en gruppe. Vi har stadfestet hvor mye sosiale grupper har å si for et ungt menneske og det kan være på godt og vondt, noe vi ikke har tatt opp enda er alle mulighetene som finnes i en gruppe med motivasjon.

Lev Vygotsky (1896-1934) var en sovjetisk psykolog som har hatt stor innflytelse på blant annet læringsteorier, og er fortsatt sentral den dag i dag. Han var opptatt av spesielt læringspotensial hos unge, hva de kan utrette med veiledning fra eldre eller noen som er mer kompetent.



Figur 1: Vygotskys modell om grenser for prestasjon

Den nærmeste utviklingssonen er det et individ vil kunne klare å lære seg på egenhånd, mens den potensielle utviklingssonen handler om hvor langt man kan nå ved hjelp av andre. Det vil si at med denne modellen er det i samhandling med andre at man vil lære og utvikle seg mest. Det omfatter alt fra språk til ferdigheter, både egne og sosialt. Mye læring skjer via imitasjon, man ser hva andre gjør og speiler handlingen, spesielt hvis dette er en handling som vil være gunstig for en selv.

Tenk nå om vi kan overføre denne modellen til en gruppe ungdommer, den innerste sirkelen er hva de kan få til kun på egenhånd. Men med rette motivasjonen og i samarbeid med andre kan de få til så mye mer, og det handler om å skape et felles mål for gruppa og at gruppen er sammen om å hjelpe de andre for at de skal nå målene sine. Ved å føle ansvar overfor noen andre kan virke som en forsterkning, og være bevisst at de valgene man tar faktisk får en konsekvens og kan gjøre at man ikke når målet. Det å være bevisst vil si at man har tenkt over noe, gjort seg opp en mening rundt saken det gjelder og konsekvensene av det, og kan med dette ta aktive handlingsvalg.

4. METODE

De metodene vi har benyttet er observasjon som er kvalitativt orientert, og i tillegg har vi hatt en kvantitativ spørreundersøkelse. Vi har hatt mest fokus på det kvalitative, altså observasjonen. Dette har vi gjort fordi dette prosjektet handler om noe man ikke kan måle med tall, det handler om det å så frø til videre utvikling, tankegang og holdninger i mennesker. Det som kan måles med tall er det de faktisk vil ende opp med å gjøre og dermed (kanskje) havner innunder en statistikk, og oppgaven kunne da fått en kvantitativ vinkling. Spørreundersøkelsen har vi benyttet for å få mer vidde, men også for å få en pekepinn på hva elevene selv mener om opplevelsen på Mind-senteret.

4.1 Observatør

Kvalitativt orientert observasjon går ut på at vi deltok aktivt under observasjonen. I første omgang var vi selv med på utprøvingen på HiNT og deretter deltok våre elever, våren 2013. I november samme år fikk vi være med til Bodø når prosjektet skulle prøves ut med målgruppen, som er elever fra videregående.

Ved at vi har fått delta selv, sett hvordan elever vi har kjennskap til oppfatter prosjektet, og hvordan opplegget vil foregå i praksis har vi fått et bredere bilde på hele prosessen.

Når vi deltok første gang selv hadde vi ikke fått noe informasjon om hva som skulle skje på forhånd, dette var for at vi skulle stille mest mulig åpne. Dette er også hvordan prosessen foregår i praksis og vi skulle få en så lik opplevelse som mulig, men en faktor her er at vi så på dette fra vårt ståsted- altså trafikklærerstudenter og i en annen aldersgruppe enn målgruppen.

Når elevene våre deltok var fokus på elevenes reaksjoner og oppførsel underveis, og svarene de kom med i gruppen. Observasjonen her ble påvirket av at vi kjenner elevene, de kjenner oss, og dermed kan svarene ha vært påvirket av dette. Det må også nevnes at vi på dette tidspunkt ikke jobbet med denne oppgaven, men det ble gjort notater av det hele som vi igjen senere har fått bruk for.

På Mind-senteret i Bodø var vi kun observatører i bakgrunn og deltok ikke i selve opplegget. Her valgte vi å fordele oppgavene i forhold til observasjonen for å sitte igjen med mest mulig i etterkant. En observert samspillet mellom deltakerne og den andre noterte det som ble sagt. I tillegg til at vi observert elevene, deres reaksjoner, utsagn og refleksjoner- observert vi også rollen læreren (veilederen, lederen) hadde og hvordan de jobbet. Hvordan de spurte, snakket med, og ledet elevene gjennom prosessen. For vår del blir det vanskelig å kunne sette spørsmålstegn til hva som ble gjort siden vi ikke har den kompetansen og faglige tyngden de

har. De er våre lærere og vår vurdering vil bli farget av dette i og med at vi har et personlig forhold til dem, og kan faktisk strekke det så langt som å si at de er forbilder for oss og dermed kan observasjonen preget av dette. I tillegg er vi også farget av selve studiet vi selv går på, altså trafikklærerutdanningen, og ingen av oss har noen pedagogisk bakgrunn fra før. Vi tolker ut ifra vårt ståsted, våre tanker, meninger, erfaringer og vår kunnskap.

4.2 Spørreskjema

Spørreskjema vi har benyttet er kvantitativt orientert, det vil si at det er spørreskjema med faste svaralternativer og ingen åpne spørsmål. Ved å bruke spørreskjema kan man samle inn data fra flere enheter på kortere tid enn ved et intervju, men med intervju kan man få mer utdypende svar. Med standardiserte svar kan man tallfeste og sammenligne med andre skjemaer, men da vil man kun få svar på det man spør etter og ingen utdypning eller spesielle tanker personen har rundt temaet eller en begrunnelse for det svaret de gir. Vi hadde en undersøkelse rett etter elevene hadde deltatt og sendte ut et oppfølgerskjema to måneder etter for å se om svarene var de samme, om det var endringer og hva de satt igjen med i etterkant. Ved å ha undersøkelse rett etter vil man få de umiddelbare reaksjonene, og ved å følge opp med et nytt skjema kan man se om det er noen utvikling. Ved å gjøre dette digitalt blir det lettere å svare for deltakerne, men det er også en større mulighet for at de lar være å ta undersøkelsen på nytt.

5. RESULTATER

Vi har valgt å sammenligne åtte av spørsmålene fra runde 1 og runde 2 med hverandre. Dette gjorde vi for å kunne se om vi fant noen forskjeller eller om svarene vi fikk var reelle.

Spørsmål 1 og 2 går på kjønn og alder, og er bare brukt for å se om kjønnsfordelingen og aldersfordelingen var noenlunde lik på begge rundene. Det er cirka lik kjønnsfordeling i begge rundene med spørreskjema, med 77,8 % kvinner i runde 1 mot 80 % kvinner i runde 2, og tilsvarende med menn på 22,2 % i runde 1 og 20 % i runde 2.

De var mer spredt i alder i runde 1, der aldersforskjellen strakk seg fra 15- 19 år, med en hovedvekt på 17 åringer. I runde 2 så var de fleste 16 år og opp mot 18 år.

Vi ønsket også å måle hvordan deltakerne på Mind-senteret hadde hatt det den siste uka, for vi følte at dette kunne påvirke de svarene vi fikk i begge rundene. Og det viste seg at deltakerne hadde hatt det litt bedre den siste uka før runde 2, enn før den første målingen.

Av alle svarene vi fikk i begge runder så var det ingen som hadde hatt det direkte dårlig, men fra nøytralt til svært tilfreds.

For vår oppgave så var det sentralt å få vite om de som deltok på Mind opplevde filmen som reell og virkelig. Og i begge undersøkelsene så erfarer deltakerne at filmen lever opp til virkeligheten og er i aller høyeste grad reell. Men det vi også kan lese ut ifra resultatene at fåtallet mener at det kunne ha vært dem. Vi føler at dette er litt trist da vi tror at filmen hadde hatt større virkning hvis flere hadde følt at dette var noe som kunne ha skjedd dem eller vært dem. De kjenner seg igjen i filmen, men føler ikke at de kan relatere seg til den.

I spørsmålet om hva filmen handlet om så mottok vi mange forskjellige svar og forskjellen mellom runde 1 og runde 2 var rimelig stor. Dette kan ha en sammenheng med at i runde 1 så krysset deltakerne av på flere svaralternativer, mens i runde 2 så gjorde vi en teknisk feil med innstillingene i spørreskjemaet på dette spørsmålet som gjorde at de ikke fikk valgt flere svaralternativer samtidig. Dette kan ha ført til at vi får frem hva de mener var hovedpoenget, men det vil også si at vi hindret dem i å få frem andre ting de sitter igjen med. Runde 1 viser at deltakerne synes at alle svaralternativene, unntatt ungdomsopprør, var aktuelle for å forklare filmens innhold. Det er tre forholdsvis «store» topper i stigende rekkefølge; festing (50 %), fyllekjøring (61,1 %) og dumme valg (72,2 %) som de har brukt for å forklare hva filmen omhandler. Vi finner at ut ifra jobben som legges ned i forhold til uttrykket «barrierer» er det bra med en høy score på «dumme» valg, og det er for så vidt naturlig at fyllekjøring også blir nevnt siden det er en stor del av filmen. Men vi er jo litt redde for at det blir for mye fokus på fest og alkohol, og det er tydelig at det er dette de også sitter igjen med. Vi merket oss at disse svaralternativene fikk mye oppmerksomhet, men det var uaktuelt å ikke inkludere dette spørsmålet i runde 2 av spørreundersøkelsen.

Deltakerne krysset som nevnt tidligere, kun av på ett svaralternativ i runde 2. Så det er jevnere fordelt enn runde 1. men også her scorer fyllekjøring høyt, faktisk høyest med 40 % av svarene. Dette er dog lavere enn i runde 1 med 61,1 %. Resten av svarene er fordelt jevnt utover på at filmen handlet om kjærlighet, dummevalg eller forstyrrelser av sjåføren på 20 % hver.

Flesteparten syntes ikke det gjorde noe at de ikke fikk se ulykken i filmen, men vi finner noen avvik fra de forskjellige rundene. I begge rundene fikk vi tilbakemeldinger av noen at filmen

ble ufullstendig uten bilder/ film fra ulykken. Det var også noen i runde 1 som ble lettet over at de slapp å se ulykken, ingen i runde 2 svarte dette alternativet. Derimot ble 20 % av de som svarte i runde 2, skuffa over manglende ulykkeskildring i filmen. Vi har som sagt tidligere fått mange forskjellige svar og ser det at differansen på runde 1 og runde 2 er av varierende grad. Alt fra noen få som syns at filmen ble dårligere uten ulykken, til majoriteten som forstod poenget allikevel og syns ikke at det utgjorde noen forskjell.

Vi valgte å ta med spørsmålet om høyeste hastighet de har kjørt eller sittet på i de siste tre ukene i begge rundene. Vi gjorde dette for å sjekke om det hadde skjedd en forandring. I runde 1 fikk vi svar at alle hadde sittet på eller kjørt i hastigheter fra 110- 210 km/t, søylen som fikk flest svar var en hastighet på 130- 150 km/t. det var 33,3 % av ungdommene som hadde kjørt/sittet på i denne hastigheten før runde 1.

I runde 2 fikk vi målinger på hastigheter fra 110- 170 km/t. Her har topphastigheten gått litt ned, men det som er skummelt er at hele 40 % av de som svarte har kjørt i 150- 170 km/t de siste tre ukene. Så vi kan vel kanskje trekke den slutningen at det er en stor økning selv om topphastigheten har gått ned.

Vi syns det var viktig å finne ut hva slags inntrykk deltakerne satt igjen med etter opplevelsen på Mind- senteret. Ved å sammenligne de to rundene så ser vi at inntrykket har forsterket seg litt i etterkant. 40 % i runde 2 var tilfreds og hele 60 % var svært tilfreds med opplegget. I runde 1 så var 5,9 % lite tilfreds, 58,8 % tilfreds og 35,5 % svært tilfreds. Vi har ingen problemer med å konkludere med at deltakerne var mer fornøyd i ettertid.

Det siste spørsmålet i runde 2 har vi ingenting vi kan sammenligne med fra runde 1. Vi spurte om opplevelsen ved Mind-senteret har fått deltakerne til å tenke over konsekvensen av sine handlinger i hverdagen. Vi valgte å ta det med i resultatene for vi føler at dette er noe av det mest essensielle som vi prøvde å finne ut av. Alle som deltok har litt, oftere eller i svært stor grad tenkt over konsekvensen av sine handlinger. I første øyeblikk så virker dette kun positivt, men hvis vi ser det i sammenheng med fartsspørsmålet så ser det ikke lovende ut. Toppfarten har riktignok gått ned, men i runde 2 var det større prosentandel som hadde kjørt i 150- 170 km/t enn i runde 1. Tenker de da mer over konsekvensen enn tidligere? En annen faktor vi også må ta med er om de føler at spørsmålet er ledende eller tror de vet hva vi er ute etter og svarer deretter.

6. Kan Mind-senteret ha noen effekt på ungdommen?

Når vi skal se på metoden de benytter på Mind-senteret blir det ut ifra våre øyne. Vi fikk ikke noe informasjon på forhånd om at dette er utviklet ut ifra en eller flere typer teorier, men vi har tatt det vi har sett og trukket inn teori vi mener er relevant og som kan støtte opp under metoden som benyttes der. Dette har vi gjort forbi vi selv ikke har det pedagogiske grunnlaget for å kunne trekke flere slutninger omkring dette, vi har ikke den faglige tyngden som kreves for å se det fra et større perspektiv, og vi er rett og slett underlegne i forhold til fagpersonene vi har observert. Det at selve opplegget fortsatt er i en prøveperiode, den pedagogiske fremgangsmåten ikke er helt klarlagt, og heller ikke de faktiske personene som kommer til å drive med dette er de vi har observert- er også relevante faktorer vi må ta med i betraktningen, derfor velger vi å ta tak i det vi mener er hovedelementer og som kommer til å være en konstant i dette arbeidet.

Det er hele tiden ulike kampanjer rettet mot ungdom, og i dag utsettes ungdommer daglig for noe eller noen som vil ta del i å forme dem. Ungdommer er i en konstant flyt av påvirkning, enten det er hjemme, på skolen, butikken, kinoen, internett osv.

Mind-senteret ligger utenfor byen og i rolige omgivelser, noe av det første ungdommene må gjøre er å legge fra seg mobiltelefonen. Mange av disse konstante påvirkningene blir dermed redusert og de står kun igjen som en gruppe. Det blir noe eget og noe lukket, men kanskje det også kan føre til at det som skjer der også blir lettere å legge vekk når de er ferdig? At det blir vanskeligere å ta det med seg siden det er såpass for seg selv og lukket? Eller så kan det være at det fører til at denne lukketheten gjør opplevelsen enda sterkere, at det får mer mulighet til å feste seg. Det å måle effekten av hva som skjer på Mind-senteret vil vise seg vanskelig nettopp fordi det er en liten del av mange inntrykk en ungdom får i den store sammenheng. Skulle man målt effekten kun herifra måtte ungdommene sperres inne i etterkant der de ikke får noen andre inntrykk, men det sier seg selv at ikke er et alternativ. Men forhåpentligvis kan Mind-senteret være et virkemiddel til videre utvikling.

De har på forhånd ikke fått noe informasjon om hva de skal igjennom, men kan kanskje trekke en konklusjon om at det har noen med trafikk å gjøre siden det er en del av Bratten aktivitetspark. De får heller ikke vite noe om selve innholdet i filmen, men de får møte hovedpersonene og får vite hva de tenker om fremtiden og livene sine.

Deltakerne skriver ned sine egne statements om hva de selv ønsker for fremtiden på en lapp og skal ha den med seg videre i de neste rommene, de får ikke vite hva det skal brukes til. For

noen kan kanskje dette oppleves som noe vel personlig og kanskje de egentlig ikke vil vise det til noen. Når de endelig skal lese det opp blir det plutselig flere vitner som kan si hva de kan tenke seg for fremtiden og det er kanskje noe de ikke har turt å si høyt før, og kanskje det dermed blir mer virkelig? Når de i tillegg skal ta hverandre i hånda på at de skal være hverandres barrierer kan dette forsterke inntrykket enda mer. Kanskje de opplever nye sider av de på gruppen som de ikke visste at de tenkte på, eller kunne tenke seg. At de får en slags anerkjennelse ved å sette ord på fremtiden. På en annen side kan det bli ubehagelig å si høyt hvis man er på gruppe med noen man mobbes av til daglig, eller hvis man aller helst bare vil virke kul for de andre i gruppa er det ikke sikkert de tør å si hva de egentlig vil, men de har nok allikevel gjort seg opp noen tanker om hva de egentlig kunne tenke seg. Så poenget kan være oppnåelig selv om de ikke velger å dele det med alle.

Når de ser filmene blir det ganske fort klart at noe kommer til å skje med disse ungdommene, og de kan også tenke seg til at de kommer til å kjøre bil. Selve ulykken får de ikke se – men de får heller et siste møte med personen som overlevde.

Virkemiddelet film har i dag blitt ganske vanlig, og kanskje burde de heller fått se ulykken i sin helhet? I spørreskjemaet ville vi vite hva deltakerne selv mente om dette, for på en side kan man få større effekt av å se mest mulig elendighet, men på en annen side er dette noe en ungdom kan se når som helst i en hvilken som helst annen film. Kanskje det at de ikke får se ulykken heller gir rom for refleksjon heller enn at de sitter igjen med inntrykket om selve ulykken som konsekvens?

Det er ikke fyllekjøringen i seg selv som er målet for hva deltakerne skal sitte igjen med. Når de har sett filmene kommer de til det siste rommet der de skal snakke om filmen, men også finne ut om hva det var som egentlig forårsaket ulykken, og kunne den vært unngått?

Her er det veilederen sin jobb å styre tankene fra ulykken og fyllekjøringen, og heller rette tankene mot ungdommene i filmen.

Hovedrollene er spilt av lokale ungdommer og noen av deltakerne kjente dem også personlig. Dette kan gjøre at akkurat disse ungdommene ikke relaterer dem med rollene i filmen, men heller dem som privatpersoner. Det kan også gjøre at de følger ekstra godt med for å se på deres prestasjoner og se forskjeller til hvordan de normalt er.

Det tas tak i deltakernes egne statement som de skrev ned i rom 1, og fokuset skifter fra filmen til dem selv. Hva skal til for at de skal nå sine mål? Uttrykket «barriere» er introdusert, og får vår egen del da vi deltok betydde det «fysisk sperre».

I boka *Menneske, risiko og kjøreatferd* beskriver Dagfinn Moe uttrykket *barriere* slik:

«..skal redusere konsekvensene av feil/avvik, enten ved å forhindre ulykke og/eller redusere konsekvensene hvis hendelsen er kommet ute av kontroll.» (Moe, 2008. s.23)

De tar dette uttrykket og vrir det til en personlig betydning. Det at en selv er en barriere i sitt eget liv, men også at man kan være en barriere for andre. Når man står overfor valg eller veiskiller kan man ta frem sine mål og vurdere videre handling ut ifra dette. Ungdommene i filmen tok et valg som fikk fatale konsekvenser, men kunne utfallet vært annerledes?

Veilederens rolle på dette tidspunkt er kritisk, for hvis poenget om barriere og betydningen av ordet ikke kommer godt nok frem kan hovedpoenget bli borte og de kan sitte igjen med: ikke ta valget om å fyllekjøre – da går det galt.

Kunne deltakerne kommet frem til dette på egenhånd hvis vi tar vekk veilederen i det siste rommet? De har på forhånd skrevet ned statements for sitt liv, vil de sammen kunne ha trukket slutninger på grunnlag av disse? Med en veileder får man mulighet til å trekke inn en større betydning for det de har vært igjennom og lede dem videre ved å introdusere et begrep de kan knytte opp til noe senere. Her kommer veilederens jobb inn på banen igjen, og det er viktig at han/hun tar tak i statementet og får de til å tenke over hva som skal til for at statementet deres går i oppfyllelse. Men det kan også hende at de kan trekke en konklusjon på at de hadde statement på samme måte som hovedrollene i filmen hadde, de er omtrent like gamle, de er sikkert på fest iblant og de har kanskje også opplevd å være interessert i noen samtidig som noen andre. Dermed kan de kanskje relatere seg nok til at de kan trekke ut noen form for lærdom av filmen allikevel, men dette vil bli individuelt.

Vi spurte i undersøkelsen om de oppfattet filmen som reell, og det har vi fått svar på at de fleste gjorde. Men i spørsmålet om de kjenner seg igjen i noen av hovedrollene svarer de fleste «nei».

Temaet «fyllekjøring» er ikke noe nytt, man hører stadig om det både via kampanjer og nyheter. Den generelle mening er vel at dette er noe man ikke bør gjøre, kan det være at når man til stadighet hører det samme om og om igjen at man til slutt velger og ikke ta stilling til det?

Mind-senteret har fokus på begrepet «barriere» å skape en ny forståelse for det, og snu det mot personene i gruppa. De gjøres oppmerksomme på at de faktisk har en betydning i andres liv.

Hvis vi ser på gruppene så er de tilfeldig sammensatt, og en ulempe med dette kan være at de som er i gruppa ikke kommer over ens med hverandre, en annen fare kan være at de allerede er en sammensveiset gjeng som allerede har «felles» meninger om ting, og kanskje også som er relevant til det de deltar på ved Mind. Når det er sagt kan dette også være en styrke dersom de ender opp med å endre noen av disse meningene eller atferd i etterkant.

Her er de ute av skolesituasjon og kanskje får de muligheten til å se nye sider av hverandre som de ikke ville sett i den faste settingen på skolen.

Veilederen på Mind er heller ikke tilknyttet skolen og har kanskje ikke noe kjennskap til disse elevene. Ved og ikke kjenne dem har man ingen inntrykk som kan føre til forhåndsdømming, men hvis de kjenner dem kan det også benyttes til kanskje å stille litt høyere krav eller at man vet hva de bør ta tak i, da igjen kan det være lett å konsentrere seg om individer i stedet for gruppen som helhet.

Deltakerne kan også se det som en fordel at veilederen ikke kjenner dem, men det kan også kjennes utrygt siden det stilles så personlige krav til dem, og det er en form for blottlegging av seg selv å kunne fortelle hva man ønsker å oppnå eller gjøre i livet sitt. Ved at de ikke kjenner veilederen kan også gjøre at de prøver ut en ny rolle i en sosial setting utenfor skolen, for der har de lærere som allerede har en mening om dem og i tillegg medelever som har forventning om hvordan de skal være.

Målgruppen for Mind-senteret er ungdom mellom 16-25 år, og dette er i en periode det foregår mye i forhold til utvikling. Kroppen kjører et impulskaopløp der hormoner og emosjoner sitter i førersetet mens frontallappen sitter på passasjersiden og prøver å få kontroll på det de vil foreta seg ute i samhandling med andre. Etter tid og trening samkjøres det mer og mer.

Vil et opplegg som på Mind-senteret få plass midt oppe i dette? På ene siden kan det sees på som enda en form for belæring, men på en annen side kan det være mer en form for tankevekker.

Det handler ikke om å sette noen store følelser i sving eller stresse opp en situasjon, det handler om å delta med jevnaldrende og få noe å tenke igjennom. Kanskje noen sitter med hodet en helt annen plass og ikke følger med på opplegget, men det trenger ikke å gjelde alle. Hvis man kan nå frem til noen kan kanskje de nå frem til flere senere.

Om «barriere» er strekt nok til å sette dype nok spor for atferdsendring vil tiden vise. Men det å så frø til videre tanker som kan komme tilbake når som helst kan ikke skade. Mulig at ikke

selve ordet er det de sitter igjen med, men kanskje det vil føre til at de en gang blir mer bevisst i enkelte situasjoner? Hvis da ikke emosjonene tar overhånd og all kunnskap, fornuft og mål forsvinner i øyeblikket.

Spørreskjema

Ved å benytte spørreskjema har vi fått vite mer om de som har deltatt men vi kan også få en del feilinformasjon om meninger hvis de har svart på det de tror vi vil de skal svare. At de svarer det de tror er «rett» i stedet for hva de egentlig mener.

Derfor valgte vi at de skulle være anonyme i skjemaene, men det kan allikevel skje. Og kan vi egentlig si de er helt anonyme når de skal oppgi kjønn og alder?

Vi ville ha en undersøkelse rett etter at de deltok for å få de «ferske» meningene, men disse svarene kan bære preg av at de nettopp har vært igjennom opplegget og dermed har en litt annen mening der og da enn de ville hatt til vanlig. Vi hadde derfor laget et skjema de skulle svare på før de skulle inn i rommene, men det måtte vi gå vekk ifra siden det hadde gjort at de ikke hadde gått inn i opplegget uten å være forhåndsinnstilt.

Siden vi hadde de ferske tankene ville vi også ha et skjema vi sendte i etterkant for å se hva de satt igjen med. Faren da er at det ikke er noen garanti for at de svarer – hvilket var tilfelle.

En ting vi har lyst til å ta frem her er spørsmålet om hvor fort deltakerne enten har kjørt eller sittet på i løpet av de siste tre ukene, i den første undersøkelsen kom det frem at de fleste har hatt hastigheter på godt over 110 km/t. I neste undersøkelsene har vi ikke like mange svar, men også her er oppgir de hastigheter på over 100 km/t. Vi ser muligheten for at dette kan være feil, men hvis det stemmer er det skremmende. Og da kan man spørre seg om barrierene har nådd langt nok. Fart i seg selv er ikke et tema som blir tatt opp på Mind-senteret, men det er allikevel en tankevekker og verdt å merke seg. Anser ikke deltakerne det å kjøre/sitte på i så høye hastigheter som en risiko, er det spenningen i det som tar over for fornuften, eller er det andre faktorer? Kan det være at fyllekjøringen tar så mye plass at de ikke relaterer det til andre områder i hverdagen?

Vi har gjort oss opp noen tanker om fyllekjøring ikke hadde vært et tema i filmen. Ingen av ungdommene er synlig beruset men alkohol er allikevel et element, og det er lett å la det stå igjen som hovedårsak. Kunne inntrykket vært det samme om sjåføren hadde vært edru, men med det samme trekantdrama, festen og all moro de har underveis? Det er mulig å gjøre de samme feilene uten alkohol og kanskje dette kunne kommet tydeligere frem, men på en annen

side ville det kanskje ført til at sjåføren fikk all skyld når han burde vært den ansvarlige og heller fulgt med på veien.

Vi vil nå nevne litt om oss selv i forhold til denne oppgaven og hvordan den har blitt løst. I forhold til problemstillingen vår var vi klar over at dette er noe vi ikke kunne komme til å få svar på, men vi sikter høyt og ville ha muligheten for at denne oppgaven kan bygges videre på i fremtiden. Ved å gi oss selv denne utfordringen åpnet vi for muligheten til å utvikle oss selv rent faglig som studenter, trafikklærere og mennesker. Vi har også vært resultatorientert i denne oppgaven fordi det er noe konkret vi kan måle, og føler ikke vi er faglig sterke nok til å foreta videre vurderinger. Da tenker vi spesielt på de teoriene vi har sett på som relevante og hatt fokus på, det er klart at vi kunne ha knyttet disse teoriene i mye større grad opp imot andre teorier som har en annen måte å se utvikling, læring og motivasjon på. Men vi valgte å ha fokus på teorier med sosialt aspekt for å holde oss innenfor problemstillingen. Dette kan i det store og hele bli for snevert, men det var et valg vi tok for å kunne holde «den røde tråden» i oppgaven. Vi har måttet innhente mye kunnskap og informasjon både innenfor pedagogikk og psykologi som vi også vil få bruk for senere, men vi føler oss fortsatt ikke godt nok rustet til å kunne vurdere hverken de vi observerte, eller si noe om at det som skjer på Mind-senteret vil ha noe effekt. Dette er noe som uansett ikke vil kunne stadfestes, men ved å gjøre oss kjent med metoder og forskning innenfor dette kan vi si at det kan ha en effekt, og at det sosiale aspektet i et menneskes liv er noe man ikke kan unnlate som faktor.

AVSLUTTNING

Noe av det første som slo oss da vi fikk være med på dette prosjektet var at veilederne våre ikke brukte uttrykket «holdningsskapende arbeid» men heller aktive handlingsvalg.

På en måte kan man se på det som å senke terskelen litt, gjøre det litt mer håndfast. Det er så «enkelt» som at det valget du foretar deg her og nå, eller der og da alt ettersom hvordan en vil se på det- påvirker til syvende og sist det målet du har satt for deg selv. Videre trekker vi det til de vi har rundt oss, skal vi med viten la de foreta et valg eller en handling som kan gjøre at de ikke når sine mål?

Det å ha et mål kan gjøre at man får noe fastere å forholde seg til, en ungdom har hele livet foran seg og det er ikke lett å se for seg fremtiden for den har de jo ikke noe forhold til enda, den er ikke opplevd, de har ingen erfaring med den. Fremtiden ligger i det fjerne, det er jo lenge til.

Ved at ordet *barriere* blir brukt på Mind-senteret og mange mennesker kommer til å være innom der vil det gjøre at ordet og betydningen forsterkes, de som har vært der vil ha en felles opplevelse og mulig en ny forståelse, litt mer erfaring og nye tanker. Kanskje det ikke vil være ordet i seg selv de sitter igjen med, men at det er de selv som styrer valgene i sitt liv.

De valgene en tar vil alltid få konsekvenser. Et aktivt valg – da har du bestemt noe på grunnlag av noe annet, det er ingen impuls.

For oss som skal jobbe med ungdom er det viktig å være klar over at de er i en modningsprosess, og det er mye som skjer både i kroppen og hodet. Vi kan gi verktøy som kan hjelpe underveis, men det er gjennom opplevelser man skaffer seg erfaring men det er opp til en selv hvilken lærdom man vil trekke ut fra ulike opplevelser.

Men noe skal vi huske på, og det er at man er aldri ferdig utlært eller ferdig utviklet, det er ingen fagprøve for «livet», du vil ikke bli utdelt et dokument der det står:

«Gratulerer! Du er nå et gjennomført, reflekterende, selvbevisst, sosialisert og utlært menneske som aldri vil begå en eneste feil i livet! Hurra!» ...og takk for det.

Vi valgte en bred problemstilling og skjønte vi at vi ikke fikk svart direkte på den, men som vi nevnte innledningsvis, vi valgte å gjøre det slik at oppgaven ikke ble låst for videre utvikling. Vi har samlet inn data, fått noen resultater, deltatt og observert i flere runder.

Og vi tror vi kan konkludere med at man må bruke den kunnskapen som er tilgjengelig og ta tak i det vi kan. Men kunnskap og viten er ikke låst, det er noe som hele tiden er i endring for det kommer stadig ny teknologi som baner vei for nye muligheter. I tillegg har det å jobbe

med mennesker ingen fasit, det har vært utarbeidet teorier i flere århundrer og mange av dem brukes fortsatt i dag.

Det handler om å prøve seg frem for uten nysgjerrighet og vilje til å utforske nye muligheter kommer vi til å stoppe opp, og de eneste begrensningene ligger i oss selv.

Gjennom arbeidet med oppgaven fikk vi ett innblikk i hvordan Mind-senteret er bygd opp og hvor veien kan gå videre. Det er viktig å få ungdom til å tenke over konsekvensen av handlingene sine slik at de kan ta et aktivt handlingsvalg. I vår undersøkelse svarte alle i runde 2 at de tenkte i alle fall litt mer over konsekvensen nå etter opplevelsen ved Mind senteret enn før, ut fra dette svaret kan vi i det minste håpe at dette kanskje stemmer og vi har troen på at flere prosjekter som på Mind-senteret kunne vært en styrke, ikke minst i arbeidet for å oppnå Nullvisjonen, men også i arbeidet med ungdom og deres handlinger generelt.

Vi vil avslutte med et sitat vi føler summerer det vi har prøvd å formidle i denne oppgaven:

«Ta vare på den delen av andres liv du har i dine hender»

- Knud Eilert Løgstrup



Bilde 1:Foto av utsikten fra Mind-senteret, bilde er tatt av Silje Marie Flintegård

KILDER

Dalland, Olav. (2013) *Metode og oppgaveskriving*. 5. utgave, 2 opplag. Gyldendal Norsk Forlag AS. Oslo

Iltstad, Steinar. (2013) *Generell psykologi*. 7.utgave. Tapir Akademisk forlag. Trondheim.

Imsen, Gunn. (1990) *Elevenes verden, en innføring i pedagogisk psykologi*. Opplag 1:6,. Engers Boktrykkeri A/S, Otta.

Manger, Terje. (2012) *Motivasjon og mestring*. Gyldendal Norsk Forlag AS.

Moe, Dagfinn. (2008) *Menneske, risiko og kjøreatferd*. Trondheim

Philips og Soltis. (2013) *Læring: teorier og prinsipper for læring*. 2 opplag. Abstrakt forlag AS. Oslo

Vaage, Sveinung. (1998) *Å ta andres perspektiv, grunnlag for sosialisering og identitet*. Georg Herbert Mead i utvalg. abstrakt forlag. Oslo.

Plessen, Kerstin J. (2010) Hjernen og følelser – fra barn til voksen. Tidsskrift Norsk Legeforening nr.9 s.932-934.

EEG, Norsk helseinformatikk. Sist oppdatert. 20.05.2008. Hentet 21.2.14 fra:

<http://nhi.no/foreldre-og-barn/barn/sykdommer/eeg-4622.html?page=2>

MR eller fMRI, Nasjonal kompetansetjeneste for funksjonell MR ved Asta Håberg. Sist oppdatert 13.9.2013. Hentet 21.2.14 fra: <http://folk.ntnu.no/jian/brainlab/index.php/hva-er-mr/fmri>

Mortensen, Geir. *Mind senteret i Bratten åpnet*. Publisert 19.8.2013. Oppdatert: 23.8.2013.

Hentet 21.2.14 fra: <http://bodo.kommune.no/forside/mind-senteret-i-bratten-aapnet-article48673-6.html>

Larsen, Heidi Elisabeth. *Dette senteret skal redusere antallet trafikkskadde*. Publisert 19.8.2013. Oppdatert 19.8.2013. Hentet 22.2.14 fra:

<http://www.an.no/nyheter/article6815693.ece>

Prosjektbeskrivelse med målsetning TRAFØ trafikkprosjekt for ungdom.

Ansvarlig: Statens vegvesen Region sør og Vest-Agder fylkeskommune. Hentet 21.1.2014 fra: <http://www.trafoen.no/prosjektrapport/ProsjektrapportHigh.pdf>

Bilde på forside og bilde 1: Tatt utenfor Mind-senteret av Silje Marie Flintegård

Vedlegg 1

Spørreskjema runde 1.

Skjema 1

Velg det smilefjeset som passer best

1) * Hvordan har du hatt det denne uka?



Sett et kryss i hver kolonne

2) * Hvor ofte:

	Aldri	Sjeldnere	1 gang i måneden	2-3 ganger i måneden	1 gang i uka	2-3 ganger i uka	Hver dag
Spiller du fotball?	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Spiller du PC spill?	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Spiller du playstation, Wii eller lignede?	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Gjør du lekser?	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Henger du med venner?	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Er du på fest?	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Røyker du?	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Snuser du?	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Drikker du alkohol?	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Leser du en bok som ikke er skolerelatert?	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Kjører du 10 km/t eller mer over fartsgrensen?	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Sitter du på med noen som kjører 10 km/t eller mer over fartsgrensen?	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>

3) * Er vennene du henger mest med:

- Eldre enn deg? Yngre enn deg? Like gamle som deg?

Sett et kryss der det passer best

4) * Hva er høyeste hastighet du noen gang har kjørt eller sittet på i?

- 90-110 km/t

- 110-130 km/t
- 130-150 km/t
- 150-170 km/t
- 170-190 km/t
- 190-210 km/t
- Over 210 km/t

Sett kryss der det passer best

5) * Hva følte du i denne hastigheten?



6) * Mener du at du/ de som kjørte hadde kontroll i den hastigheten?

- Ja Nei

Sett kryss der det passer best, flere valg er tillatt

7) * Bilbeltebruk

	Jeg ønsker det	Reglene sier det	Jeg får beskjed om det	Føler meg tryggere	Jeg bruker det ikke	Jeg gidder ikke/ser ikke poenget
Bruker du bilbelte når du sitter foran fordi...	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Bruker du bilbelte når du sitter i baksetet fordi...	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Bruker du bilbelte på bussen fordi...	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

Med trafikkulykke så mener vi alt fra påkjørsel, sammenstøt med annet kjøretøy, kollisjon, til andre alvorlige ulykker.

8) * Ulykke

	Aldri	1-2 ganger	3-5 ganger	6-9 ganger	over 10 ganger	Vet ikke
Har du vært med i en trafikkulykke?	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Har dine foresatte vært med i en trafikkulykke?	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Ca. hvor mange ganger har dine foresatte i løpet av det siste året hatt småskader på bilen? (bulker/riper)	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>

9) kjønn

- mann
- kvinne

10) alder

Velg alternativ

11) opplevde du filmen som reell/virkelig?

- ikke i det hele tatt
- det kunne vært meg
- jeg så ikke poenget
- synes det var rotete, fant ingen rød tråd
- i aller høyeste grad
- skjønte den ikke

12) Hvordan opplevde du å bytte rom flere ganger?

- unødvendig
- skjønner ikke hvorfor vi måtte gjøre det
- jeg synes det var litt alright å flytte på meg
- spennende
- ga meg tid til å tenke

13) Kan du identifisere deg med en av hovedrollene?

- ja nei

14) hva mener du filmen handlet om?

- festing
- kjærlighet
- ungdomsopprør
- dumme valg
- trekantdrama
- en vanlig helg

- fyllekjøring
- forstyrrelser av sjåføren

15) Det at du ikke fikk se ulykken...

- gjorde at jeg ble skuffa
- gjorde at filmen ble ufullstendig
- gjorde at jeg ble lettet
- gjorde filmen dårligere
- gjorde ingen forskjell, jeg skjønnte poenget

16) Hvor fornøyd er du med hele opplevelsen ved MIND- senteret?



Takk for at du svarte på dette spørreskjemaet. Ha en fin dag!

Vedlegg 2

Spørreskjema runde 2.

Mind- senteret

Hei hei :)

Vi setter stor pris på om du tar deg noen minutter til å svare på noen oppfølgings spørsmål om Mind- senteret som du var på i November 2013.

Det er kun 10 spørsmål og du vil være til stor hjelp!

På forhånd takk :)

Med vennlig hilsen Silje Marie Flintegård og Ruby Lise Øverli

Din identitet vil holdes skjult.

Les om [retningslinjer for personvern](#). (Åpnes i nytt vindu)

1) Kjønn

Mann Kvinne

2) * Alder

Velg alternativ

Velg det smilefjeset som passer best til humøret ditt

3) * Hvordan har du hatt det den siste uka?



4) * Opplevde du filmen som du så på Mind-senteret reell/virkelig?

- Ikke i det hele tatt
- Det kunne vært meg
- Så ikke poenget
- Syns det var rotete, fant ingen rød tråd

- I aller høyeste grad
- Skjønte den ikke

Velg et alternativ

5) * Hva mener du filmen handlet om?

- Festing
- Kjærlighet
- Ungdomsopprør
- Dumme valg
- Trekantdrama
- En vanlig helg
- Fyllekjøring
- Forstyrrelser under bilkjøring

6) * Det at du ikke fikk se ulykken...

- ... gjorde at jeg ble skuffa
- ... gjorde at filmen ble ufullstendig
- ... gjorde at jeg ble lettet
- ... gjorde filmen dårligere
- ... gjorde ingen forskjell, jeg skjønnte poenget

7) * I hvor stor hastighet har du kjørt eller sittet på de siste 3 ukene?

- 70-90 km/t
- 90-110 km/t
- 110-130 km/t
- 130-150 km/t
- 150-170 km/t
- 170-190 km/t
- 190-210 km/t
- over 210 km/t

8) * Har opplevelsen ved Mind-senteret fått deg til å tenke over konsekvensen av dine handlinger i hverdagen?

- I svært stor grad
- Tenker oftere over konsekvensen nå enn før
- Tenker litt over det
- Det har ikke gjort noen forskjell
- Ikke noe særlig
- Overhodet ikke

9) * Hvor fornøyd er du med hele opplevelsen ved Mind-Senteret?

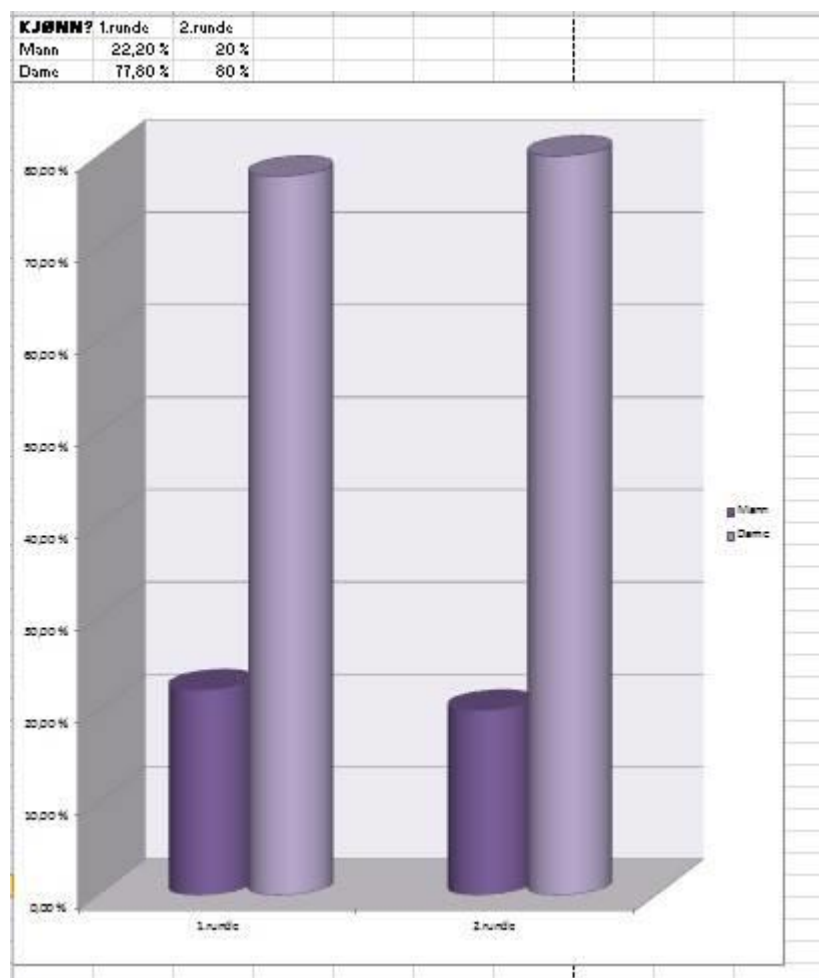


Kryss av der det passer best

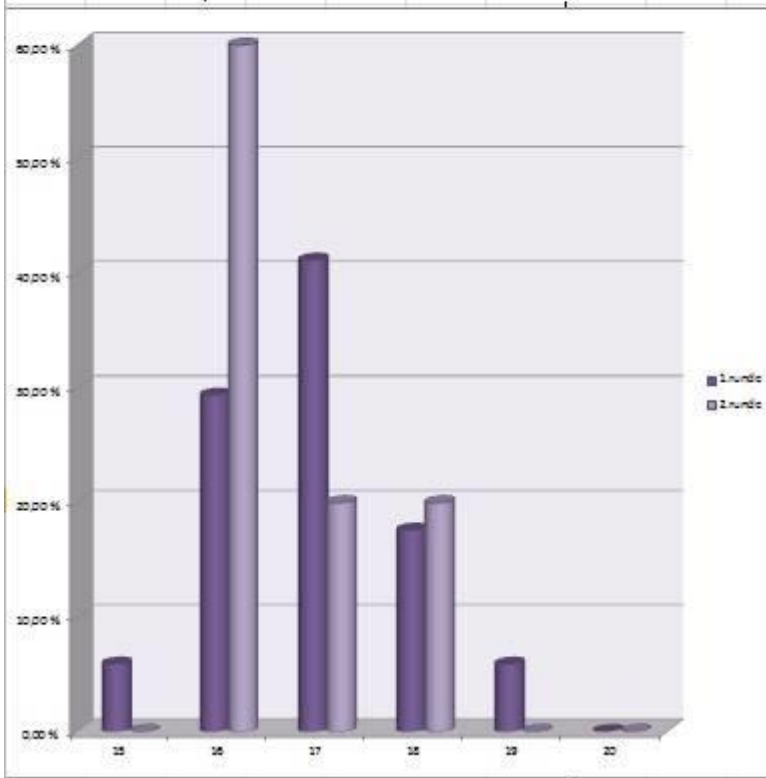
10) * Hva følte du om å svare på spørreundersøkelsene etter å ha deltatt på Mind-senteret?

- Helt topp
- Får meg til å tenke mer over hva jeg har deltatt på
- Helt greit, har ikke noe imot det
- Svarte på undersøkelsen, men tok det ikke seriøst
- Kjedelig
- Ser ikke poenget

Vedlegg 3 – Sammenligninger fra spørreskjemaer

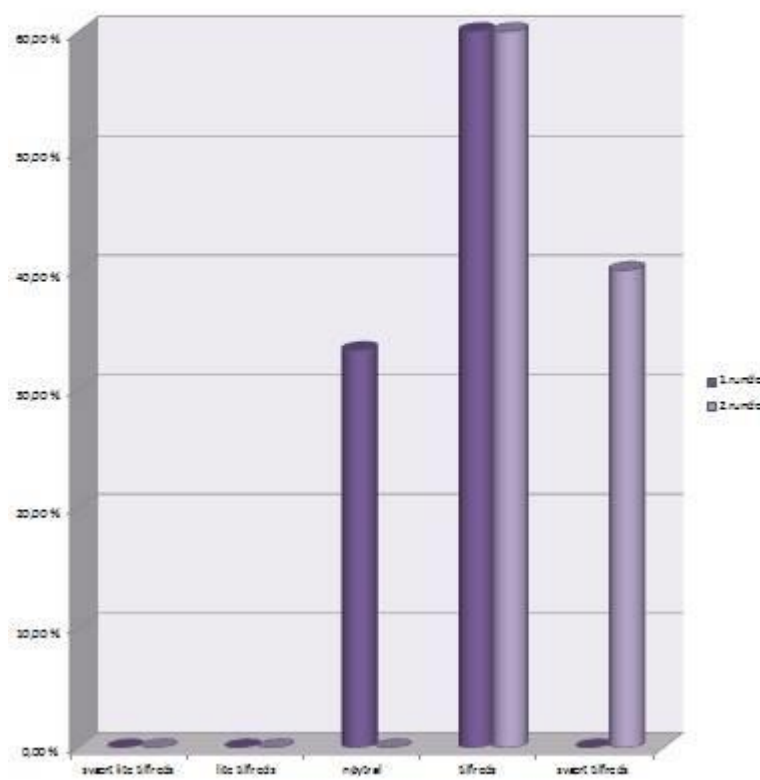


ALDER?	1.runde	2.runde
15	5,30 %	0,00 %
16	29,40 %	60 %
17	41,20 %	20 %
18	17,60 %	20 %
19	5,30 %	0,00 %
20	0 %	0,00 %



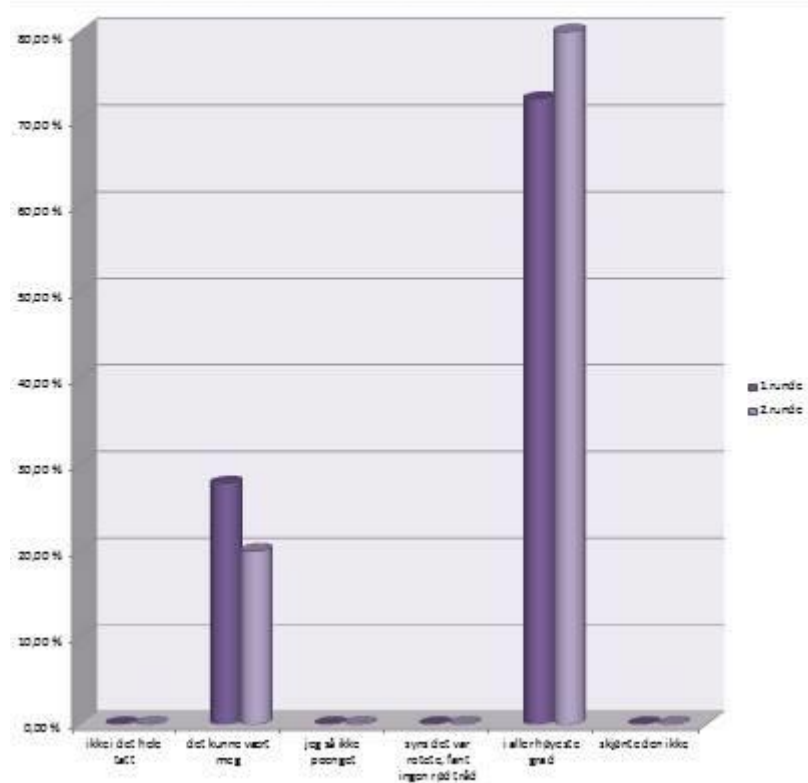
HYORDAN HAR DU HATT DET DEN SISTE UKA?

	1.runde	2.runde
svært lite t	0,00 %	0,00 %
lite tilfred	0,00 %	0,00 %
neutral	33,30 %	0,00 %
tilfreds	60,00 %	60 %
svært tilfr	0,00 %	40 %



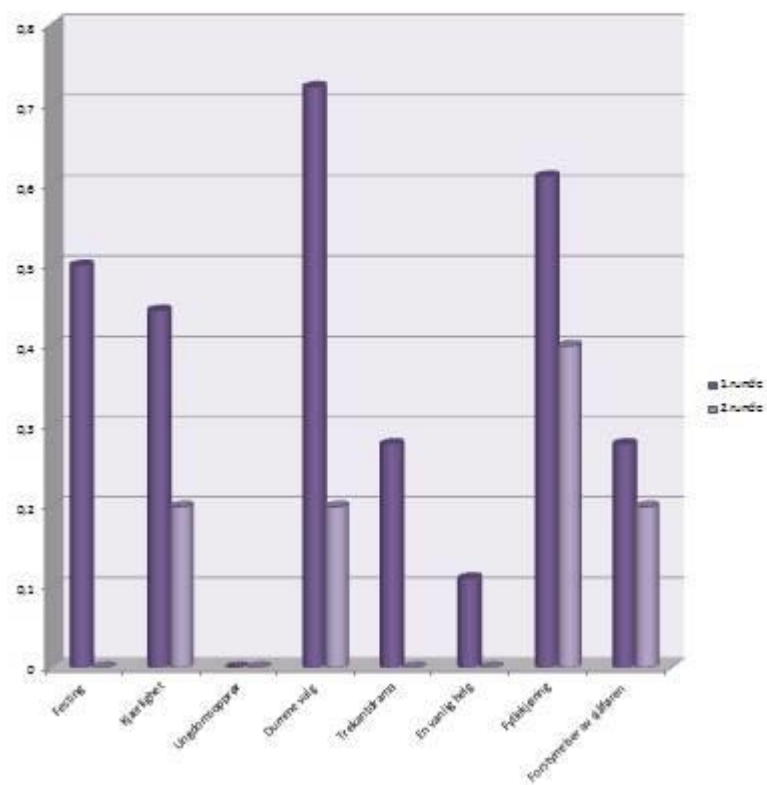
OPPLEYDE DU FILMEN SOM DU SÅ PÅ MIND-SENTERET REELL/VIRKELIG?

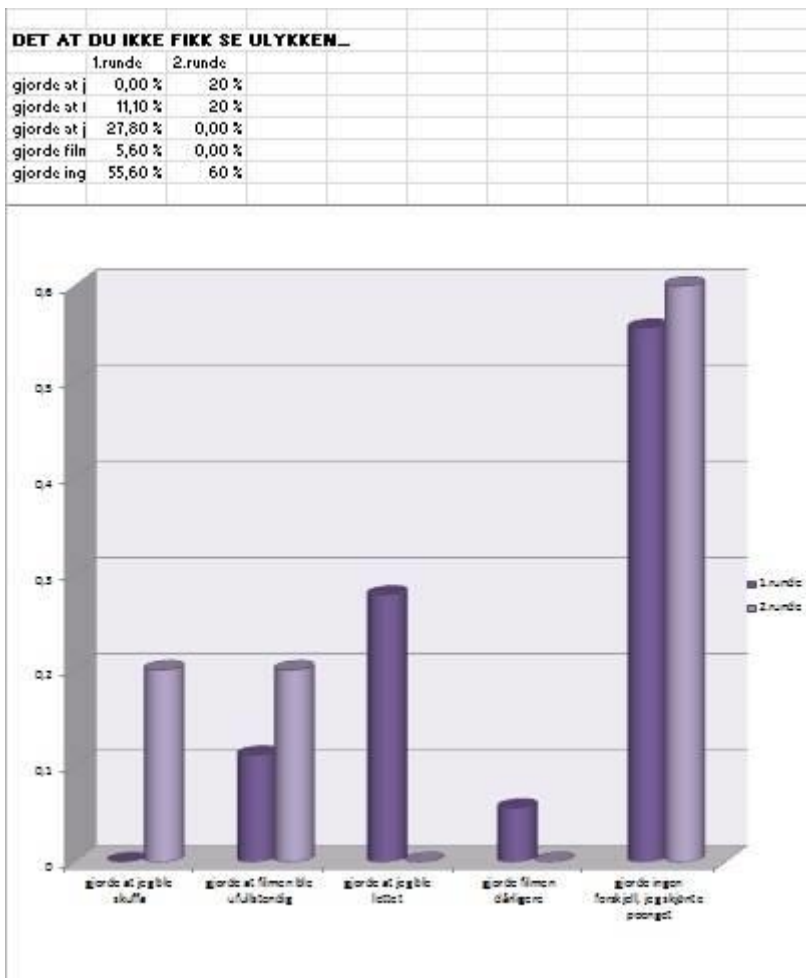
	1.runde	2.runde
ikke i det h	0,00 %	0,00 %
det kunne	27,80 %	20 %
jeg så ikke	0,00 %	0,00 %
syns det v	0,00 %	0,00 %
i aller høye	72,20 %	80 %
skjønte de	0,00 %	0,00 %



HVA HANDLET FILMEN OM?

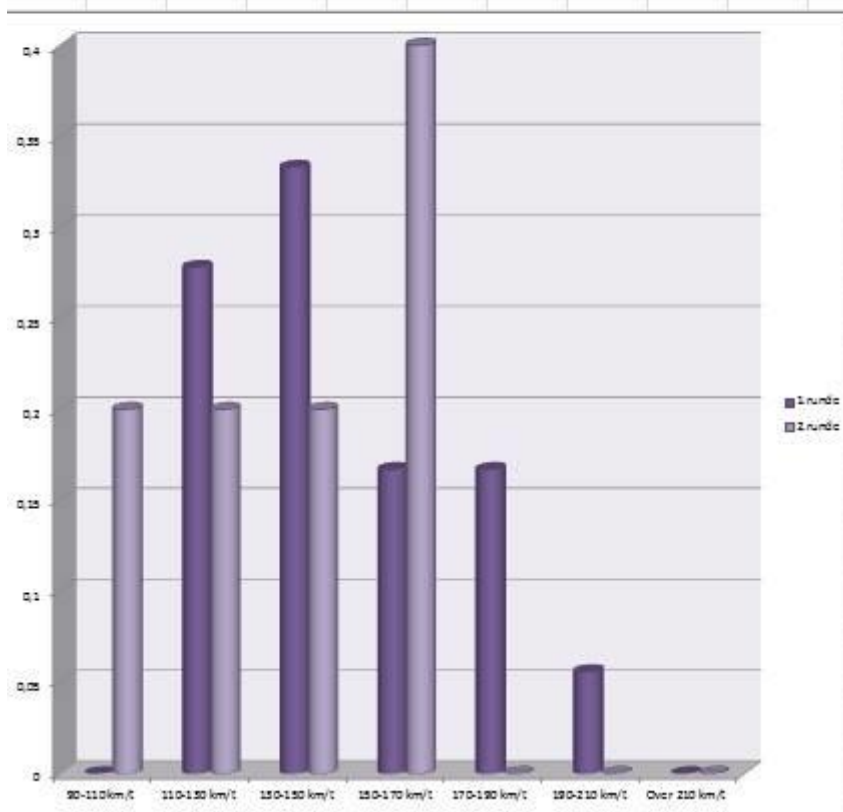
	1.runde	2.runde
Festing	50 %	0,00 %
Kjærlighet	44,40 %	20,00 %
Ungdoms-	0,00 %	0,00 %
Dumme vs	72,20 %	20,00 %
Trekantdr	27,80 %	0,00 %
En vanlig f	11,10 %	0,00 %
Fyllekjærin	61,10 %	40 %
Forstyrrel	27,80 %	20 %





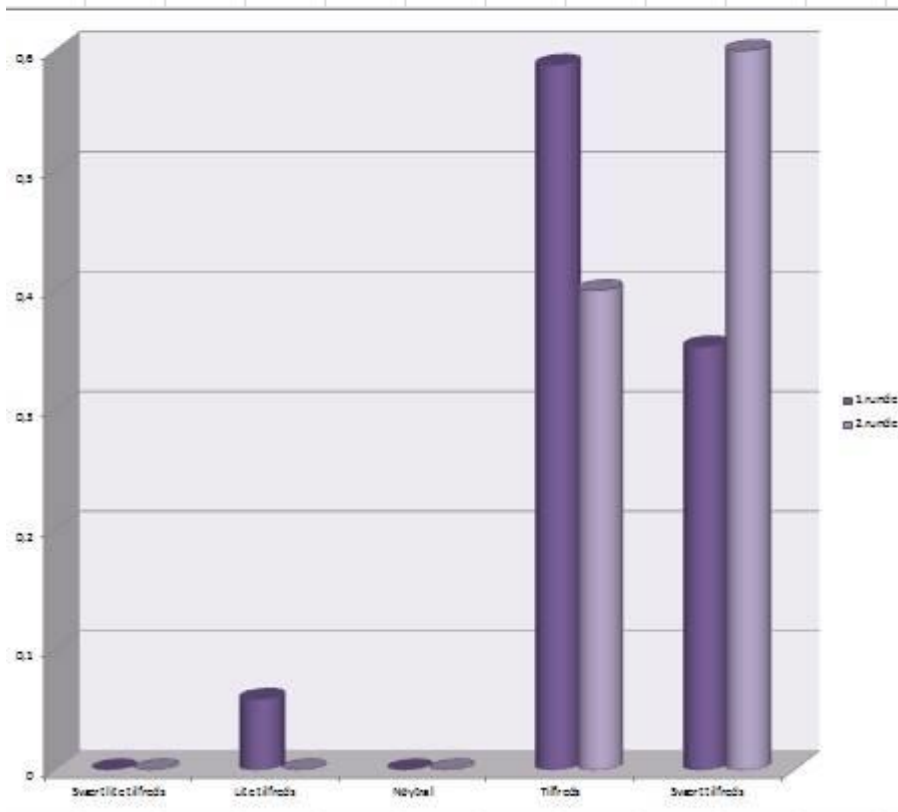
HVA ER HØYESTE HASTIGHET DU HAR KJØRT ELLER SITTET PÅ DE SISTE 3 UKENE?

	1.runde	2.runde
90-110 km	0,00 %	20,00 %
110-130 km	27,80 %	20,00 %
130-150 km	33,30 %	20,00 %
150-170 km	16,70 %	40,00 %
170-190 km	16,70 %	0 %
190-210 km	5,60 %	0,00 %
Over 210 km	0,00 %	0 %



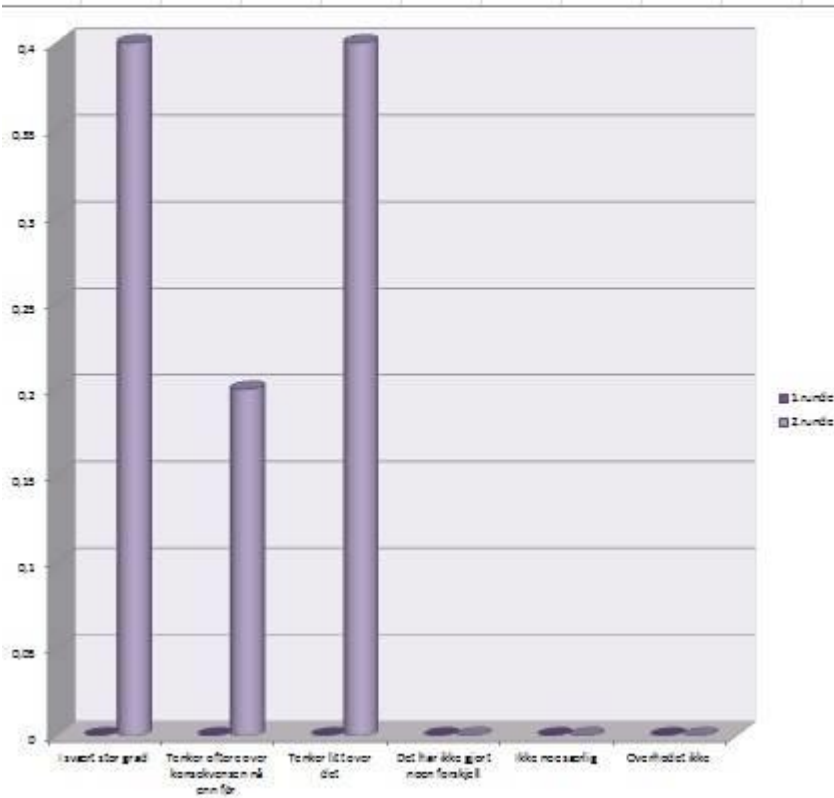
HYOR FORNØYD ER DU MED HELE OPPLEVELSEN VED MIND-SENTERET?

	1.runde	2.runde
Svært lite	0 %	0 %
Lite tilfred	5,90 %	0 %
Nøytral	0,00 %	0 %
Tilfreds	58,80 %	40 %
Svært tilfr	35,30 %	60 %



HAR OPPLEVELSEN VED MIND-SENTERET FÅTT DEG TIL Å TENKE OVER KONSEKVENSEN AV DINE

	1.runde	2.runde
I svært stor grad	Ble ikke sp	40,00 %
Tenker oft	Ble ikke sp	20,00 %
Tenker litt	Ble ikke sp	40,00 %
Det har ikk	Ble ikke sp	0,00 %
Ikke noe s	Ble ikke sp	0,00 %
Overhodet	Ble ikke sp	0,00 %



Vedlegg 4



SAMTYKKE TIL HØGSKOLENS BRUK AV KANDIDAT-, BACHELOR- OG MASTEROPPGAVER

Forfatter(e): Silje Marie Flintegård og

Ruby Lise Øverli

Norsk tittel: Sosial samhandling
og aktive handlingsvalg

Engelsk tittel: Social interaction and
active choices of action

Studieprogram: TRAFIKKLÆRER UTDANNINGEN

Emnekode og navn: TLB 251. KANDIDATOPPGAVE

Vi/jeg samtykker i at oppgaven kan publiseres på internett i fulltekst i Brage, HiNTs åpne arkiv

Vår/min oppgave inneholder taushetsbelagte opplysninger og må derfor ikke gjøres tilgjengelig for andre

Kan frigis fra: _____

Dato: 27 februar 2014

Silje Marie Flintegård
underskrift

Ruby Lise Øverli
underskrift

underskrift

underskrift